

Situationen för funktionsnedsatta elever i svensk skola - den ljusnande framtid är vår?

*Sjung om studentens lyckliga dag,
låt oss fröjdas i ungdomens vår!
Än klappar hjärtat med friska slag,
och den ljusnande framtid är vår.*

Kampanjen Rätten till utbildning – en skola för ALLA

Sverige saknar ett fungerande skolsystem som inkluderar alla barn och ungdomar. Många får aldrig rätt förutsättningar att klara skolan och stödet till elever med stora stödbehov är bristfälligt. Resultatet blir att barn och lärare i hela klassen drabbas.

Föräldranätverket *Rätten till utbildning* driver kampanjen *En skola för ALLA*¹, och **denna rapport visar de stora brister som finns i dagens skolsystem och dess konsekvenser för både våra funktionsnedsatta barn och samhället.**

Rapporten tar avstamp i dagens skolsystem och omfattningen av skolmisslyckanden för funktionsnedsatta barn. Därefter beskrivs konsekvenserna av skolmisslyckandena i flera områden;

- Etablering på arbetsmarknaden
- Hälsovården och psykisk hälsa
- Utanförskap
- Rättsväsendet och kriminalvården

Så går våra barn mot en ljusnande framtid?

¹⁾ <http://Rattentillutbildning.se/kampanj>

*Sjung om studentens lyckliga dag,
låt oss fröjdas i ungdomens vår!
Än klappar hjärtat med friska slag,
och den ljusnande framtid är vår.*

Trots insikten att en fullgjord skolgång är den starkaste skyddsfaktorn mot utanförskap så blir både skolan och de sociala skyddsnäten svagare och svagare för barn med osynliga funktionsnedsättningar!

Det svenska skolväsendet misslyckas kapitalt med att ge elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar en grundläggande utbildning, och 80% av eleverna tar ingen gymnasieexamen. Den svenska skolan är dåligt organiserad för att ge effektivt stöd till dessa elever, vilket får effekter även för lärarnas arbetsmiljö och övriga elever i klassrummet. Centrala skolmyndigheter tar inte sitt ansvar och utövar inte nödvändig tillsyn.

Vi föräldrar upplever konsekvenserna av detta dåligt organiserade stöd, genom att vi ser våra barn brytas ner. Självordsfrekvensen för personer med autism är 4 gånger högre än befolkningen i övrigt, och medellivslängden är nästan 15 år kortare! Unga autistiska flickor har över en tiofalt förhöjd risk för självmord!

Även i de fall effekterna inte blir så drastiska så leder skolans bristande stöd till livslånga konsekvenser. Funktionsnedsatta löper de största risken att hamna i långvarigt utanförskap (dvs att varken studera eller arbeta) och över hälften etablerar sig inte på arbetsmarknaden. Funktionsnedsatta unga utgör en lika stor grupp i utanförskap som grupp 'invandrare' i utanförskap, men trots detta finns ingen politisk debatt om stöttande åtgärder. Detta trots att stora och långvariga kostnader i socialförsäkringssystem (LSS mfl) och arbetsmarknadsåtgärder mm är kopplade till just denna grupp personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Många forskare och myndigheter pekar på att en fullgjord skolgång och en gymnasieexamen är den starkaste skyddsfaktorn för etablering i vuxenlivet med god psykisk hälsa och självständighet. Trots det har det svenska välfärdsnätet krackelerat kraftigt för just våra barn!

Just nu är "den ljusnande framtid" INTE våra barns framtid – låt oss skapa en bättre framtid för dem!

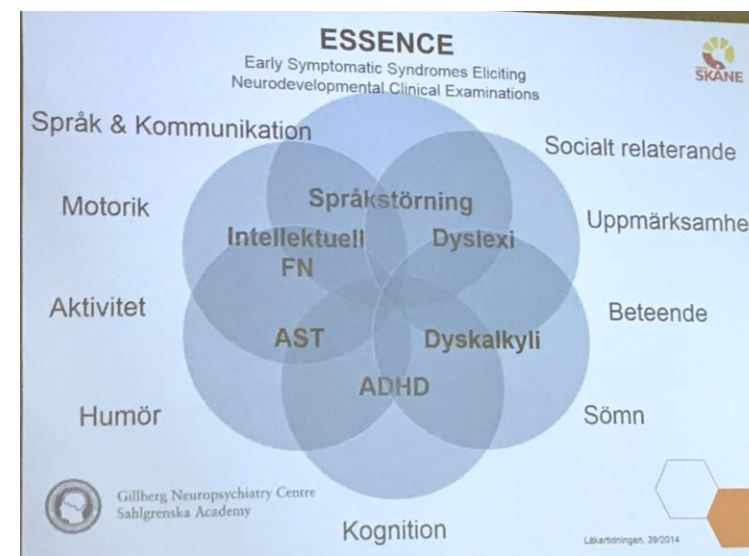
Om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar – vad är det?

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är medfödda och livslånga, och påverkar de exekutiva funktionerna hos personen.

- Reglering av uppmärksamhet, uthållighet
- Kognitiv flexibilitet och förmåga, logiska samband, språklig förmåga
- Målsättande, initiativ mm
- Känsloreglering, ångest, oro
- Socialt samspel och samarbete
- Sinnesintryck, intryckskänslighet

Dessa svårigheter tar sig en rad uttryck hos individen

- Inlärningssvårigheter, dyslexi, språkstörning, intellektuell nedsättning
- Känsligmässiga svårigheter, oro, fobier, ångest, depression
- Trotssyndrom, fientligt och trotsigt beteende
- ...

Skolans roll som skyddsfaktor i npf-barns vuxenblivande

Barn med npf-problematik behöver stöd för att utveckla en positiv självkänsla, självkänedom och tilltro till vuxenvärlden. Detta sker till stor del under grundskole- och gymnasie-åren, och skolan har en mycket viktig roll att spela.

Elever med npf kan lätt hamna i olika negativa spiraler – speciellt då de får otillräckligt stöd:

- Kunskapsluckor och bristande utbildning som leder till försenat arbetslivsdebut, utanförskap och bidragsberoende
- Emotionella svårigheter som ångest, depression, fobier som leder till sjukskrivningar, psykisk ohälsa och självmord
- Trotssyndrom, konflikter, stök och skolk som innebär beteendestörningar kan utvecklas i antisocial riktning, 'unga på glid' inkl droganvändning & kriminalitet

Föräldrar till barn med npf är dessutom under stor press, och dessa familjer behöver stöd för att kunna ge de skyddsfaktorer som är så viktiga från hem-miljön.

Ett fungerande stöd i skolan är **en avgörande skyddsfaktor** för barnens utveckling in i vuxenvärlden och som produktiv medborgare – skolan behöver utgöra en stöttande kraft för npf-barnen snarare än en undergrävande kraft.

Men bristande ansvarstagande från kommuner för elever med stora stödbehov leder till förvärrade problem!

Vi måste få till en förändring på riktigt!

Sammanfattning

Den svenska skolan fungerar inte för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, och 80% av elever med funktionsnedsättningar tar inte gymnasieexamen.

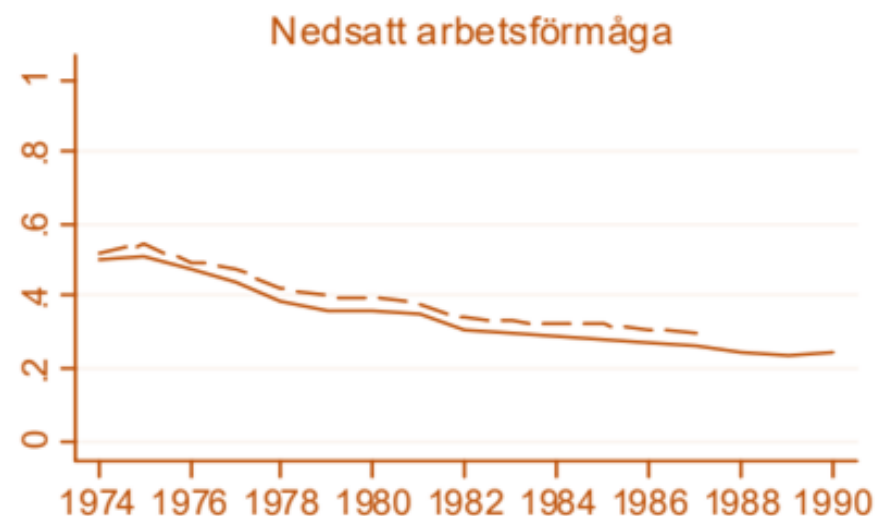
Enligt Autism- och Asperger-förbundet så klarar inte 63% av elever med autism av kärnämnen i grundskolan – vilket leder till att de inte uppnår allmän gymnasiebehörighet. Över hälften av eleverna med autism har också problematisk skolfrånvaro.

Det finns för få gymnasieinriktningar som är anpassade till elever med funktionsnedsättningar, och 80% av dessa elever tar aldrig gymnasieexamen – något som får livslånga konsekvenser. Dessutom har situationen förvärrats kraftigt de senaste 15-20 åren.

Den svenska skolans bristfälliga organisation för att stötta elever med stora stödbehov går också ut över lärarens arbetsmiljö och klassen i övrigt.

Kommunerna sköter inte sitt uppdrag för elever med funktionsnedsättningar – och orsakar stora framtida kostnader för sig själva!

Hur många med funktionsnedsättning tar gymnasieexamen?

Figur. Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet. (IFAU)

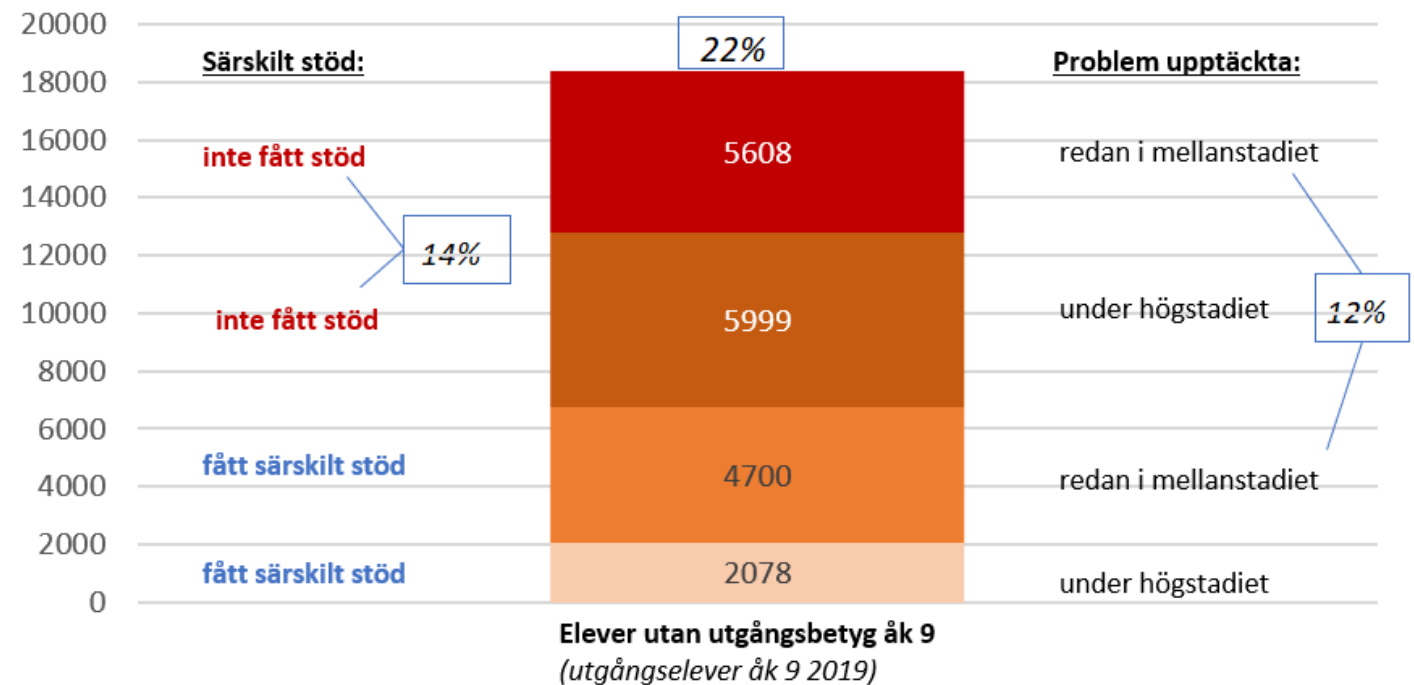
— Examen 20 år - - - - Examen 23 år

"En fullgjord skolgång är en av de starkaste skyddsfaktorerna mot utanförskap!"

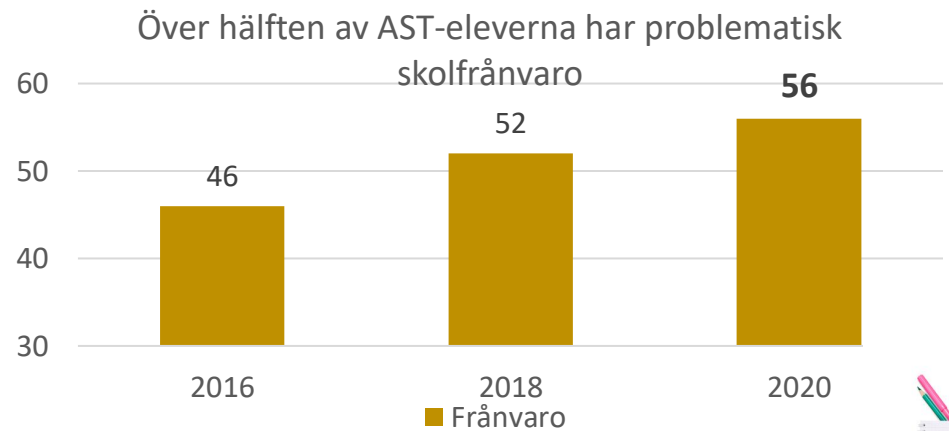
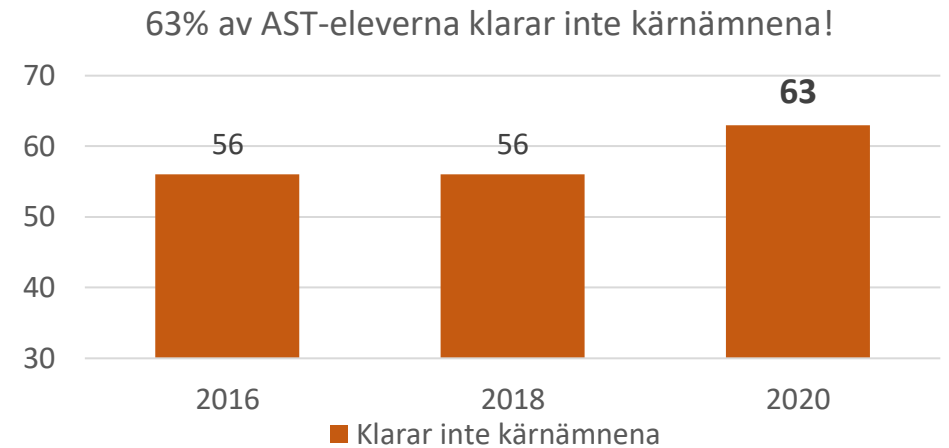
Var femte elev går ur grundskolan utan avgångsbetyg, och två tredjedelar har inte fått det stöd de har rätt till!

- 22% av eleverna går ur grundskolan utan godkända avgångsbetyg – när uppkom deras problem?
- Jo, över 50% av eleverna fick problem redan under mellanstadiet. Trots det så fick hälften av dessa mellanstadieelever aldrig något särskilt stöd under resten av sin skolgång.
- Två tredjedelar av alla elever utan avgångsbetyg fick inte särskilt stöd under sin skolgång!
- Detta trots att kommunen har skyldighet enligt skollagen att ge just detta – särskilt stöd så att elever har möjlighet att få godkända avgångsbetyg.
- **Kommuner tar inte sitt huvudmannaansvar för dessa elevers skolgång.**

Två tredjedelar av elever med autism får inte stöd av klara allmän gymnasiekompetens i den svenska grundskolan

- Men hur går det för de funktionsnedsatta eleverna i den svenska grundskolan?
- Enligt Autism- och Asperger-förbundets skolenkäter så klarar inte 63% av elever med autism skolans kärnämnen – vilket leder till avsaknad av allmän gymnasiebehörighet!
- Denna utveckling har gått åt fel håll de senaste åren.
- Dessutom har numera över hälften av eleverna med autism en problematisk skolfrånvaro – också en utveckling som försämrats över tid.
- Som huvudman är kommunerna skyldiga att:
 - elever får särskilt stöd så att de kan klara skolans lägsta kunskapskrav, även om de har en funktionsnedsättning,
 - se till att elever har en skolemiljö som de också kan vistas i med sin funktionsnedsättning ("tillgänglig lärmiljö")

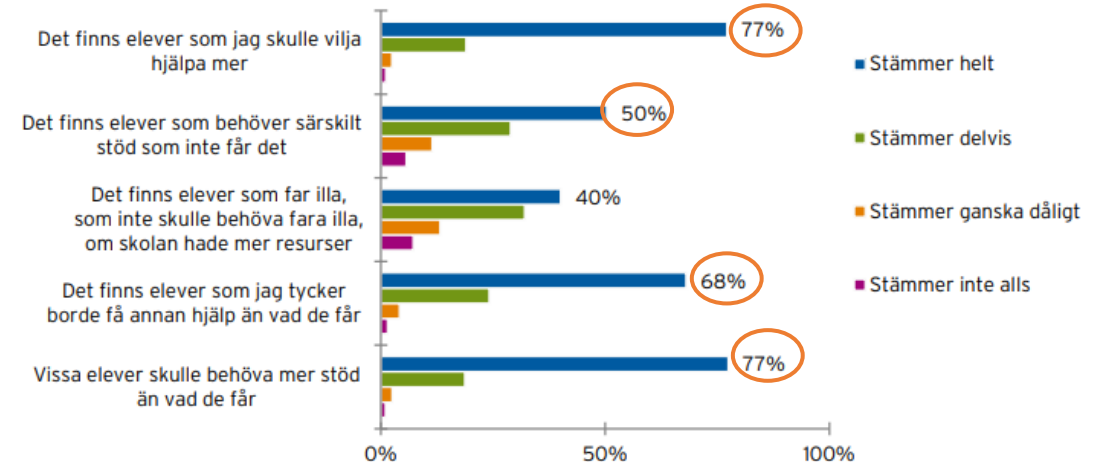
[Autism- och aspergerförbundets skolenkäter](#)

Lärarna är på bristningsgränsen, och ser att det finns elever som skulle behöva mer stöd – vilket de skulle vilja åtgärda om de bara kunde...

- De svenska lärarna ser dokumentationskraven samt stökiga klasser som det största problemet på grundskolan.
- Samtidigt är de tydliga på att de inte hinner med att stötta de elever som behöver det i tillräcklig omfattning.
- Den svenska skolan är dåligt organiserad för att hantera särskilt stöd – det är ett stort fokus på att skriva dokumentation, men otillräckliga förutsättningar för att faktiskt ge detta stöd!
- Genom att förbättra hur skolor organiserar stödet till elever med stora stödbehov skulle både lärarnas arbetsmiljö förbättras och stöket i skolan minskas.

Figur 16. I vilken utsträckning håller lärare med om:

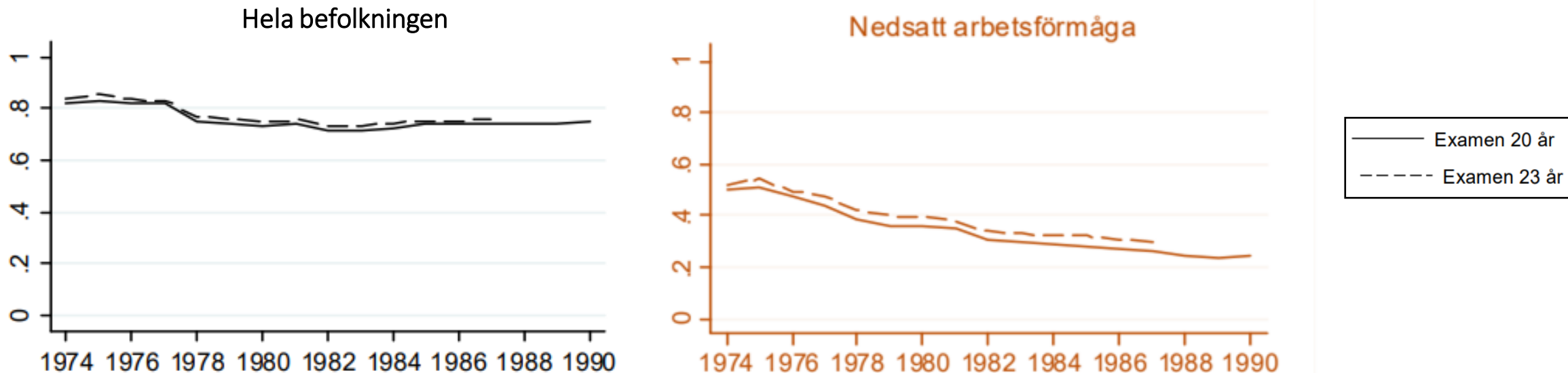

s.15

[Larare pa bristningsgransen_LRUND218_202112.pdf](#)

Andelen funktionsnedsatta unga som tar gymnasieexamen har fallit från 50% till 20% de senaste 15 åren...

Hur många med funktionsnedsättning tar gymnasieexamen?

Figur. Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet.

Källa: IFAU

- Över 80% av unga med funktionsnedsättningar tar INTE gymnasieexamen idag.
- Konsekvenserna av avsaknad gymnasieexamen i samhället och för individen kommer synliggöras i resten av denna rapport
- Andelen utan gymnasieexamen har dessutom försämrats kraftigt de senaste 15-20 åren.
- Sverige behöver ta krafttag för att vända denna katastrofala utveckling!

Vidare läsning - SKOLAN

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
<i>"Lika för alla? En ESO-antologi om skolans likvärdighet"</i>	ESO rapport 2019:1	https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2019/02/ESO-2019_1_Lika-f%C3%B6r-alla_webb.pdf https://eso.expertgrupp.se/rapporter/2019_1-lika-for-alla/	s.93 handlar om vilka interventioner som påverkar likvärdigheten
Med framtiden för sig - en ESO-rapport om sociala investeringar	ESO rapport 2020:1	https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2020/01/ESO-rapport-2020_1_webb.pdf	Speciellt intressant om Örebro modell Skolfam på s.89
Stöd till barn, ungdomar och vuxna med adhd - Ett kunskapsstöd	Socialstyrelsen 2010	https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2014-10-42.pdf	
Dokumentationsbördan – ett hot mot lärares kärnuppdrag	Läraryrket	https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/dokumentationsbordan-ett-hot-mot-larares-karnuppdrag	
Övergången från ung till vuxen – personer med funktionsnedsättning	Forte! 2020	https://forte.se/publikation/overgangen-fran-ung-till-vuxen-personer-med-funktionsnedsattning/	

AVSNITT ARBETSMARKNADEN

Sammanfattning

Funktionsnedsattas etablering på arbetsmarknaden faller för varje årskull. Risken för att hamna långvarigt utanför arbetsmarknaden är störst för funktionsnedsatta individer.

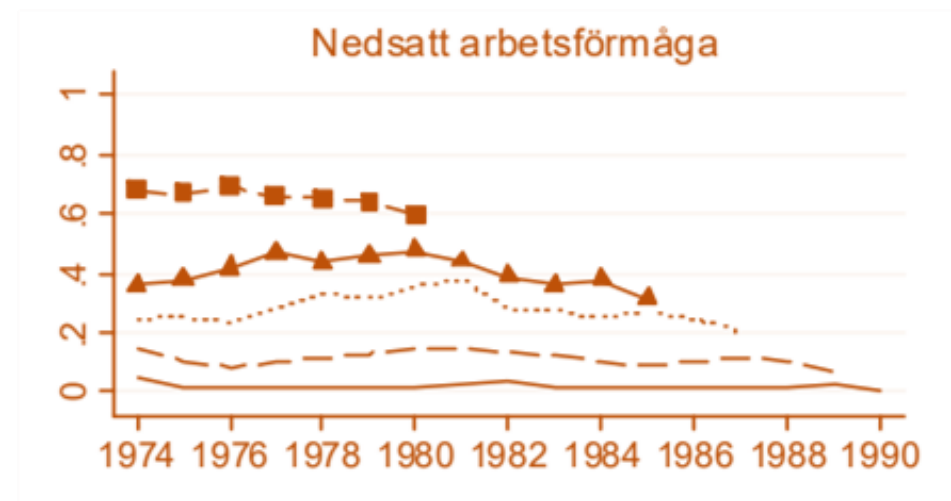
Enligt Arbetsförmedlingen finns det över 40.000 långtids-arbetslösa funktionsnedsatta i Sverige, och andelen har ökat de senaste åren. Hälften av dessa arbetssökande har neuro-psykiatrisk funktionsnedsättning.

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att stötta funktionsnedsatta genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Myndigheten fallerar dock i sitt uppdrag sedan omorganisationen 2019, då de numera inte ens klarar av att identifiera och registrera funktionsnedsatta arbetssökande. Andelen registrerade personer med funktions-nedsättning har fallit med över 70% jämfört med 2018.

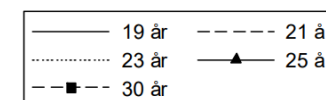
”Utbildningsnivå har blivit allt viktigare på arbetsmarknaden och det är idag högre krav på utbildning inom olika yrken än tidigare. Låg utbildningsnivå ökar vidare risken för långtidsarbetslöshet... I många fall kan det krävas ett långsiktigt arbete för att motivera ungdomar till studier. Exempelvis om ungdomen tidigare upplevt misslyckanden i sina studier, till exempel på grund av bristande stöd eller funktionsnedsättning.” - Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknaden

Hur många med funktionsnedsättning kommer in på arbetsmarknaden?

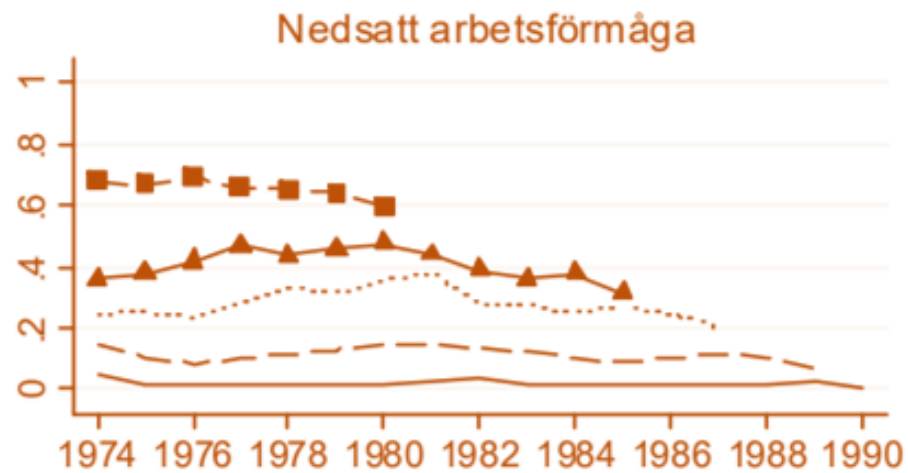
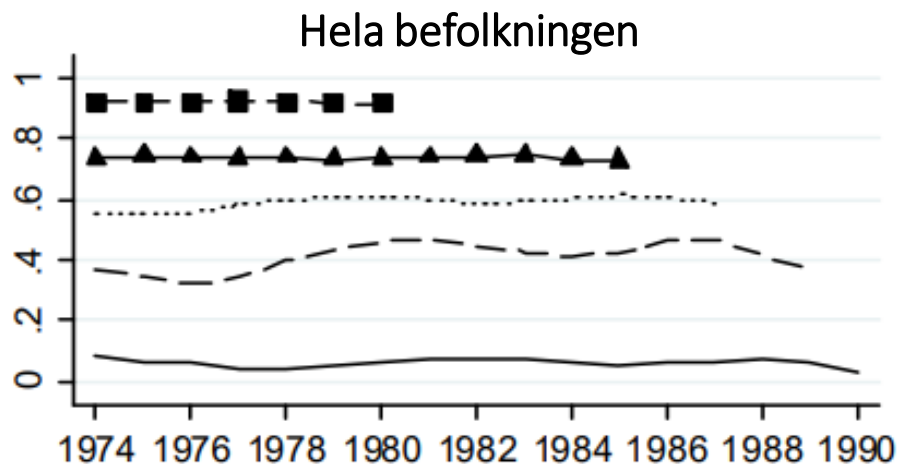

Figur. Andel etablerad på arbetsmarknaden (per årskull, IFAU)

Andelen funktionsnedsatta som etablerar sig på arbetsmarknaden har sjunkit drastiskt med varje årskull, och 70% av dagens funktionsnedsatta 25-åringar har ännu inte etablerat sig.

Hur många med funktionsnedsättning kommer in på arbetsmarknaden?

Figur. Andel etablerad på arbetsmarknaden (per årskull)

DN Debatt: "Det finns betydande potential för förbättring via ekonomisk-politiska insatser för unga med funktionsnedsättningar för etableringen på arbetsmarknaden"

"Det faktum att etableringen för de flesta fungerar hyggligt betyder emellertid inte att vägen till arbetslivet är rak för alla grupper av unga. Vår analys visar att etableringsprocessen ser betydligt sämre ut för några delvis överlappande grupper:

- unga utan fullständiga gymnasiebetyg,
- unga med utländsk bakgrund och
- **unga med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga.**

För samtliga dessa grupper går det sämre än för genomsnittet i alla delar vi undersöker.

Mest prekärt ser läget ut för gruppen med funktionsnedsättningar där utfallen är mycket sämre än för genomsnittet, både i skolan och på arbetsmarknaden. Gruppen blir dessutom allt större och, till skillnad från de utan gymnasiebetyg och de med utländsk bakgrund, så går det sämre och sämre över tid."

<https://www.dn.se/debatt/det-finns-ingen-kris-for-unga-pa-arbetsmarknaden/>

DN Debatt 2015

Andelen funktionsnedsatta med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar på Arbetsförmedlingen, samtidigt som utbildningsnivån sjunker – ett recept för långtidsarbetslöshet och utanförskap

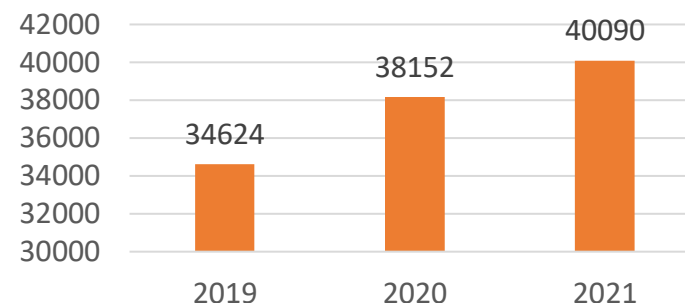
”Bland förstagångsinskrivna arbetssökande på Arbetsförmedlingen utgör unga med funktionsnedsättning en allt större andel. Särskilt stor är ökningen av de som har specifik kognitiv funktionsnedsättning.

Statistiken visar även att utbildningsnivån bland dem som är unga, förstagångsinskrivna med en funktionsnedsättning tenderat att minska under de senaste åren.

Risken för långtidsarbetslöshet är stor för unga med funktionsnedsättning.”

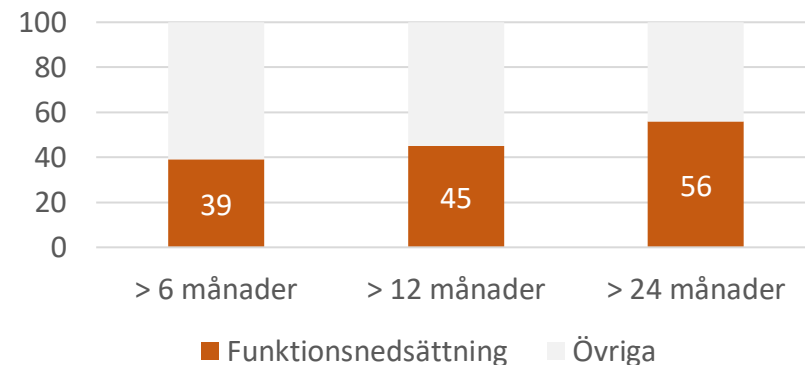
Arbetsförmedlingen

Antalet långtidsarbetslösa bland funktionsnedsatta arbetssökande har ökat med 16% på två år!

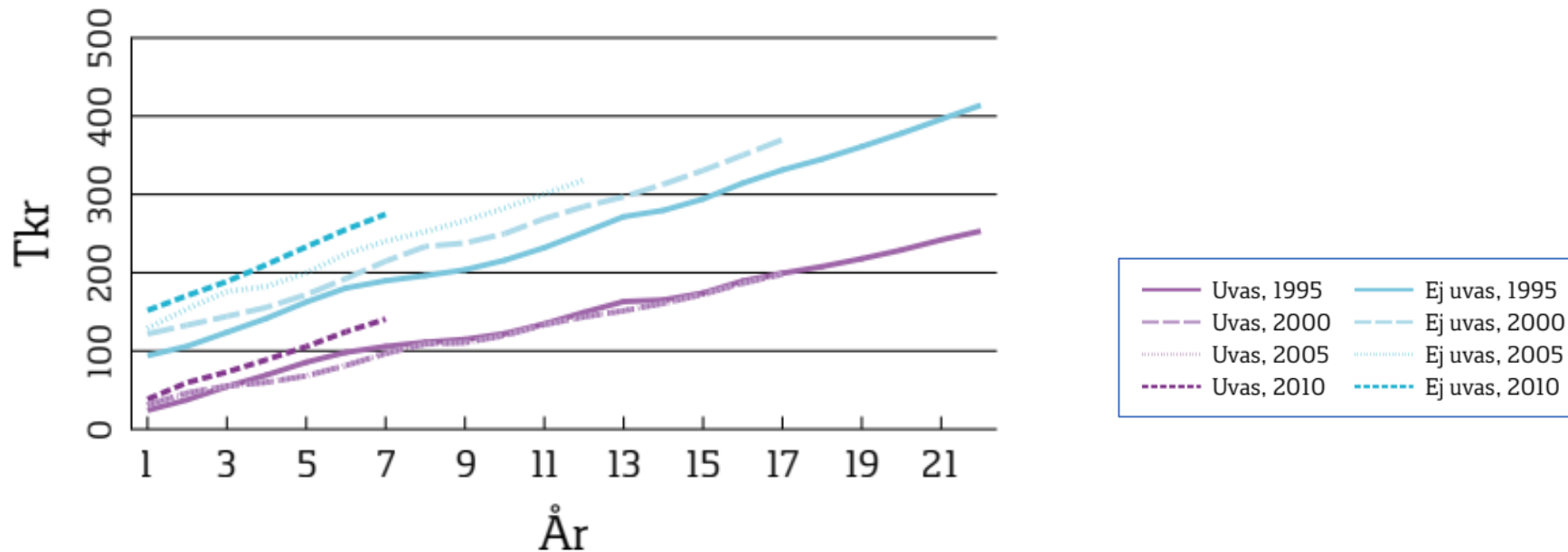
[Långtidsarbetslösheten ökar bland funktionshindrade | SvD](#)

Andel arbetssökande med funktionsnedsättning bland de långtidsarbetslösa

Försenad etablering på arbetsmarknaden pga utanförskap får kraftiga effekter på genomsnittlig årsinkomst på över 100.000 kr/år - även på mycket lång sikt.

Genomsnittlig inkomst på lång sikt (20-25 år) indelat efter Uvas/inte Uvas

<https://forte.se/app/uploads/2020/10/fort-0023-rapport-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar-web-ta.pdf>

Vidare läsning - ARBETSMARKNADEN

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden	ESO-rapport 2015:3	https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2013/10/ESO-2015_3-till-webben.pdf	
Personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden	IFAU seminarium 2015	https://www.ifau.se/Aktiviteter/Tidigare-kurser-och-konferenser/Personer-med-funktionsnedsattning-pa-arbetsmarknaden/	
En fördjupad analys av unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen	Arbetsförmedlingen	https://arbetsformedlingen.se/statistik/analyserochprognoser/analysochutvardering/ungamedfunktionsnedsattningpaarbetsformedlingen.4.1899207f17c3acb397a9ba0.html	
Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen	Arbetsförmedlingen	https://arbetsformedlingen.se/statistik/analyserochprognoser/analysochutvardering/ungamedfunktionsnedsattningpaarbetsformedlingen.4.3563c7d6172c13113cb10b8.html	
Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen- utvecklingen över tid	Arbetsförmedlingen	https://arbetsformedlingen.se/download/18.4fb667a1169bfd2c0a699ec/1556095496934/unga-funktionsnedsattning-arbetsformedlingen.pdf	

Vidare läsning - ARBETSMARKNADEN

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
Unga med funktionsnedsättning på Arbetsförmedlingen – hur går det för dem?	Arbetsförmedlingen	https://arbetsformedlingen.se/statistik/analyserochprognoser/analysochutvardering/ungamedfunktionsnedsattningpaarbetsformedlingen.4.3563c7d6172c13113cb10b8.html	
Arbetsförmedlingen måste satsa mer på funktionsnedsatta - Dagens Samhälle (dagenssamhalle.se)	Debattartikel Dagens Samhälle	https://www.dagenssamhalle.se/opinion/debatt/arbetsformedlingen-maktar-inte-med-en-utsatt-grupp/	
En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden	Mattias Engdahl, Anders Forslund, ESO 2015 föredrag	https://eso.expertgrupp.se/rapporter/20153-en-forlorad-generation-en-eso-rapport-om-ungas-etablering-pa-arbetsmarknaden/ Presentation: https://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2015/05/F%c3%b6rfattarnas-bilder.pdf	

AVSNITT SJUKVÅRD OCH PSYKISKT MÅENDE

Sammanfattning

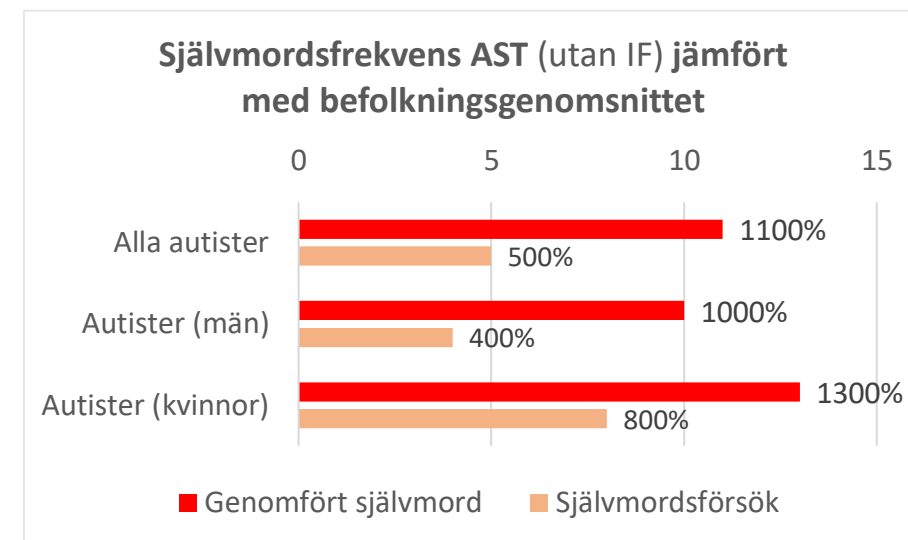
Unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar mår dåligt i den svenska skolan, och detta mående fortsätter även i senare stadier i livet.

Den tidigt debuterande psykiska ohälsan leder till hög belastning inom sjukvården och psykiatri – vi har alla läst om de långa köerna och krisen inom BUP, som exempel.

Konsekvenserna av skolmisslyckanden, av utanförskap och att inte känna att "man passar in" är inte små, vilket återspeglar sig i att självmordsfrekvensen för personer med autism är mycket kraftigt förhöjd (över 10 ggr!), och att medellivslängden är 16 år kortare än övrig befolkning.

Konsekvenserna drabbar även hela familjen, där föräldrar bränner ut sig på grund av oron för sina barn, bristande anpassningar och det stora samordningsansvaret mellan samhällets alla aktörer som föräldrar måste bära.

Ett alternativt scenario är att barnen får bristande tilltro till auktoriteter, och utvecklar trotssyndrom och anti-sociala beteendestörningar. Detta är ytterst allvarligt och riskerar leda till konflikter, droganvändning och impulsiva våldsdåd – i värsta fall början på en kriminell bana.

"Skolan har i sig en stark skyddsfaktor för psykisk hälsa. Det är i huvudsak två faktorer som spelar särskild roll, och det är att klara sin inläring och ha goda relationer. När elever kan lära sig, och får tillräckligt med stöd för funktionsvarianter, till att utvecklas och uppleva att de lyckas, mår elever bra och välmående elever klarar skolan bättre." - Kristina Bähr, MIND

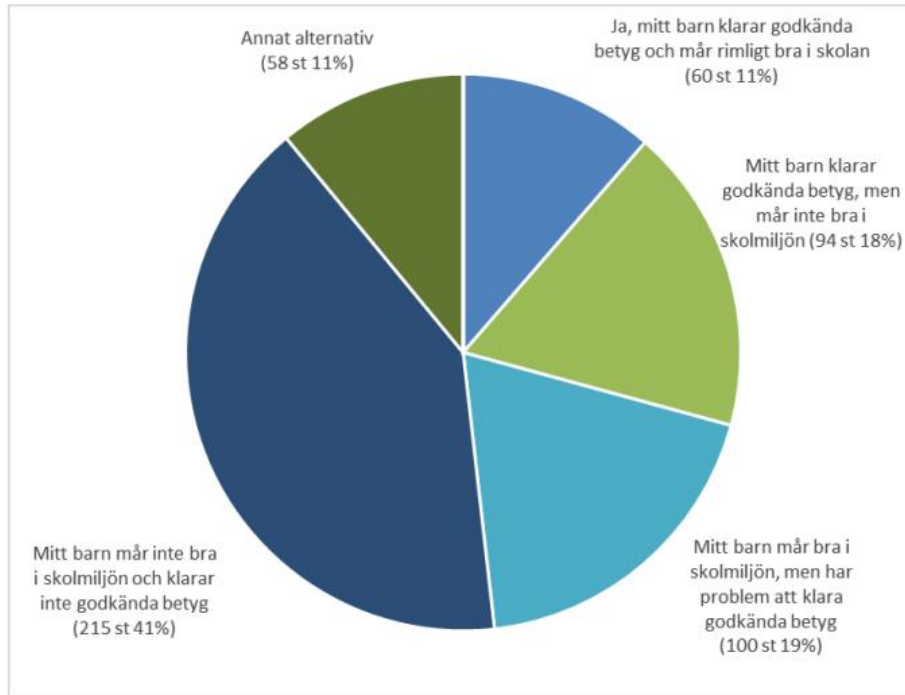
[MIND Aktuellt: Skolan kan stärka barns psykiska hälsa](#)

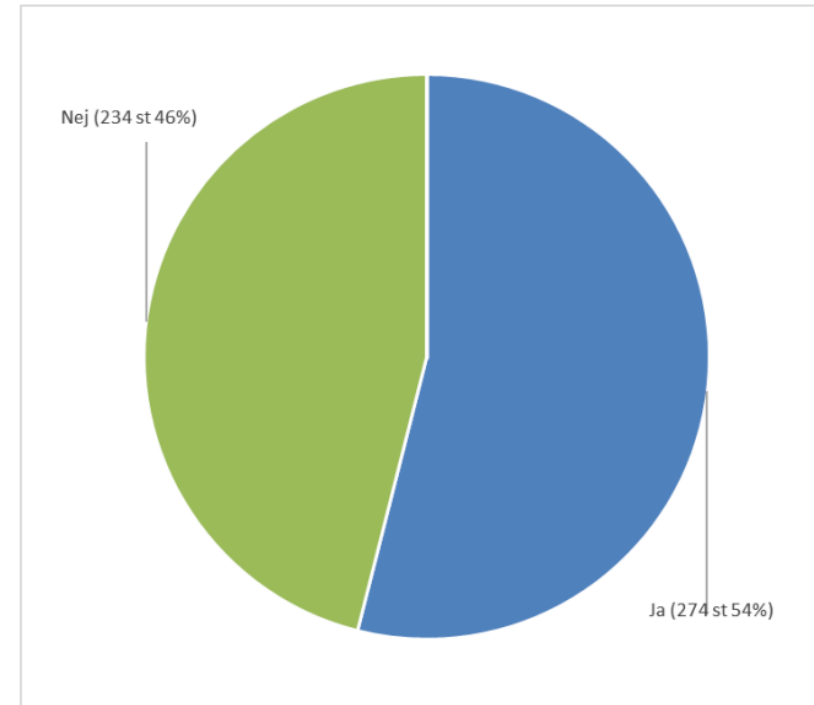
Över hälften av barnen med npf får inte bra i skolmiljön, och en majoritet får också behandling för psykisk ohälsa.

Om ert barns situation och mående

22 - Är det särskilda stödet tillräckligt för ert barn?

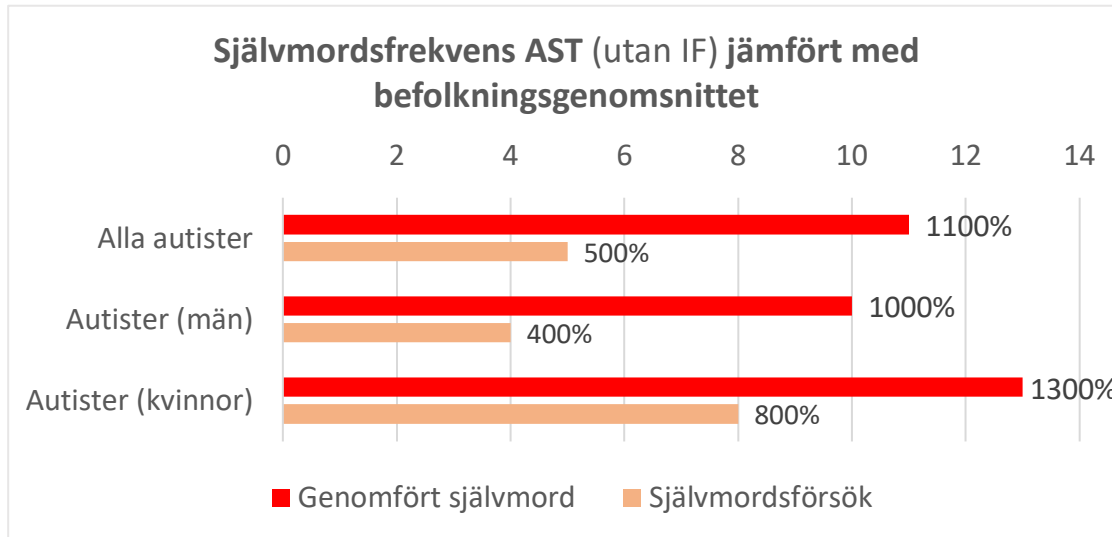

33 - Har ditt barn fått/får behandling för sin psykiska hälsa?

Autister begår självmord i alarmerande hög omfattning och har en 16 år kortare medellivslängd

- Det psykiska måendet hos personer med autism, adhd och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är väsentligt sämre än för den övriga befolkningen.
- Det psykiska måendet är så kraftigt sämre att autister i en mycket högre grad begår självmord.

[Individual risk and familial liability for suicide attempt and suicide in autism: a population-based study | Psychological Medicine | Cambridge Core](#)

Autism kopplat till kraftigt ökad risk för självmordsbeteenden

Risken för självmordsförsök och självmord är mycket högre bland individer med autismspektrumdiagnos än hos befolkningen i övrigt. Särskilt hög risk för självmordsbeteenden har kvinnor som förutom autism även har adhd. Det visar en populationsbaserad studie från Karolinska Institutet som publiceras i tidskriften Psychological Medicine.

<https://nyheter.ki.se/autism-kopplat-till-kraftigt-okad-risk-for-självmordsbeteenden>

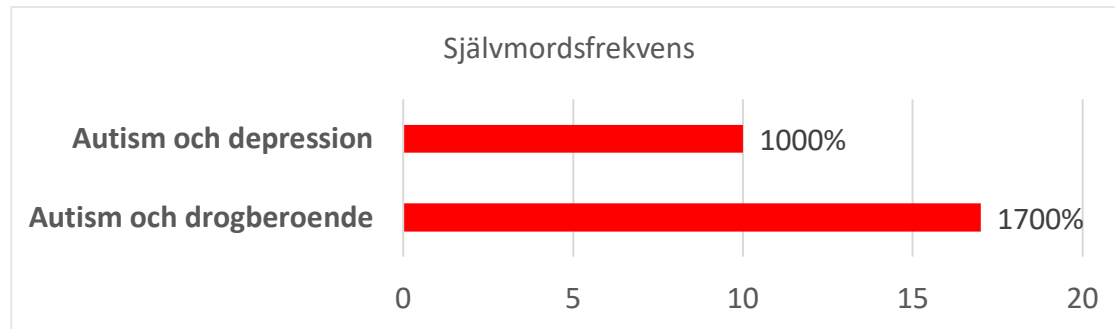

Bristande stöd kan ytterligare förhöja risken för självmord hos autister på grund av förvärrande faktorer; självkänsla, arbetslöshet, psykisk ohälsa ...

- Skolmisslyckanden och psykisk ohälsa i unga år leder till avsaknad av gymnasie-examen med påföljande utanförskap.
- Arbetslöshet ökar risken för självmord kraftigt.

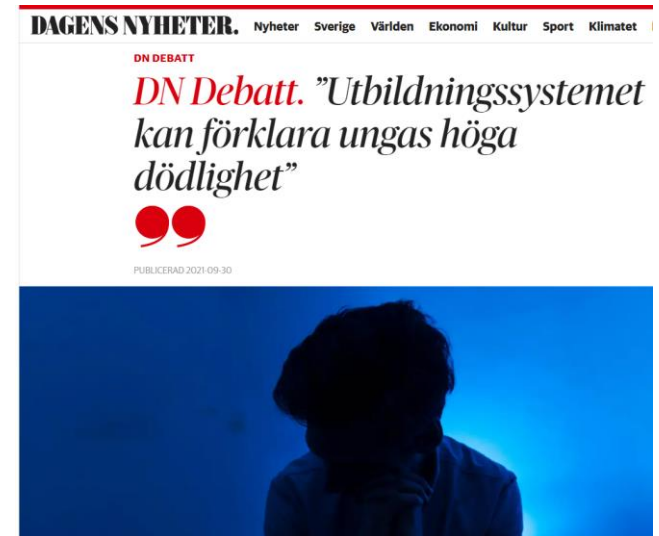

- Dessa faktorer ökar ytterligare risken för självmord hos autister och personer med andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

[Assessment of Suicidal Behaviors Among Individuals With Autism Spectrum Disorder in Denmark, Kairi Kölves](#)

Vården

Två forskare: Sverige hör nu till de länder i Väst Europa som har den högsta dödligheten bland unga vuxna i åldern 20–34 år. Under loppet av två decennier har den gått från att ha varit den lägsta i Väst Europa till att Sverige nu hör de till de länder i Väst Europa som har den högsta dödligheten. Utvecklingen i Sverige är unik i Väst Europa, skriver Sven Bremberg och Elisabeth Fernell.

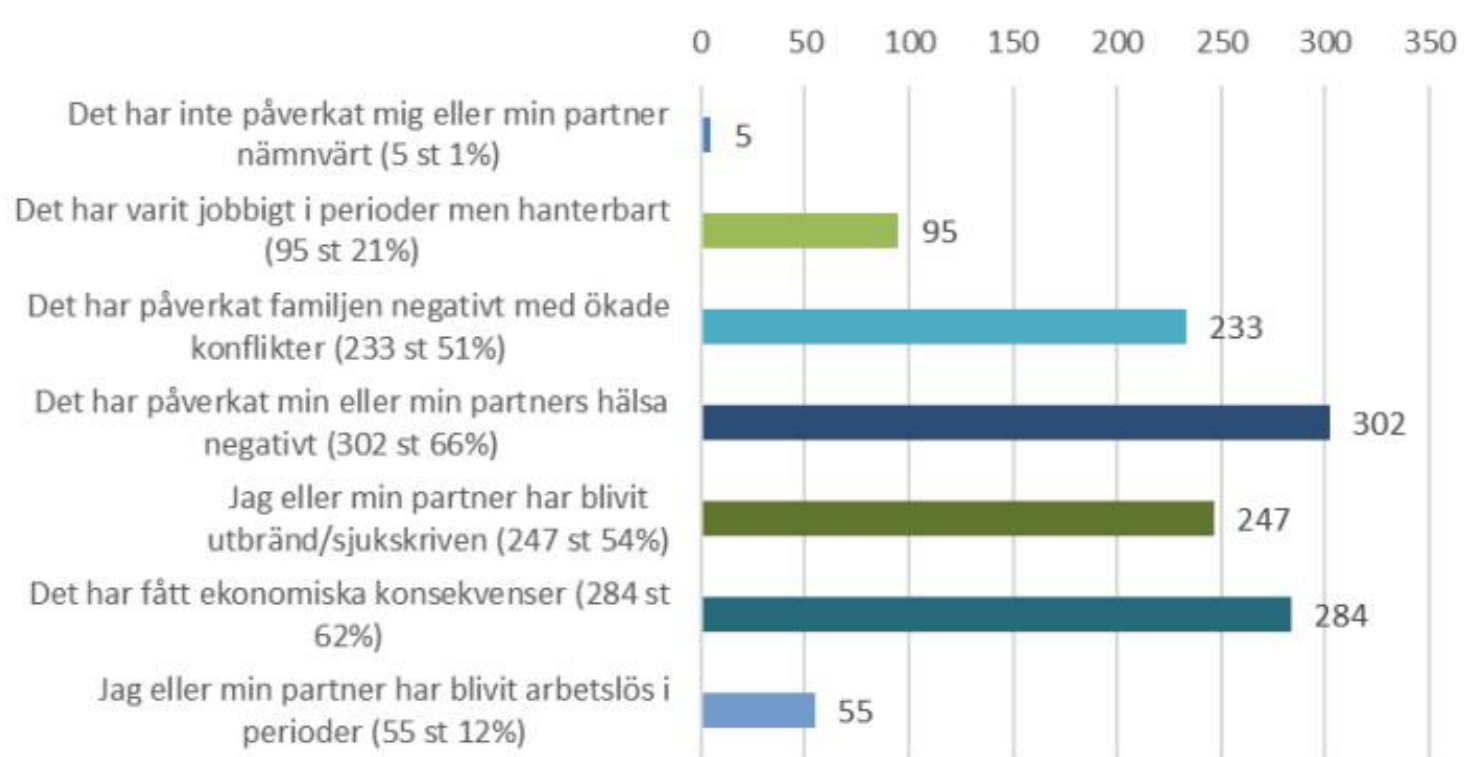
["Utbildningssystemet kan förklara ungas höga dödlighet" - DN.SE](#)

Rätten till utbildning
#enskolaförALLA

Föräldrarna till npf-elever drabbas av utbrändhet, ekonomiska svårigheter och ökande konflikter i familjen på grund av den höga belastningen

Hur har arbetet att se till att ditt barn har en bra skolgång påverkat dig själv?

Vården

Vidare läsning – SJUKVÅRD OCH PSYKISKT MÅENDE

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
<i>School grades, parental education and suicide--a national register-based cohort study</i>	Charlotte Björkenstam, Gunilla Ringbäck Weitoft, <i>KI et al</i>	https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20961868/	Rapporten visar ett starkt samband mellan skolbetyg och senare självmordsrisk
School grades, parental education and suicide--a national register-based cohort study	PubMed (nih.gov)	https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20961868/	
Registerstudie om autisters livslängd	Autism- och Asperger-förbundet	https://www.autism.se/om-autism/fakta-och-forskning/registerstudie-om-livslangd/	
Assessment of Suicidal Behaviors Among Individuals With Autism Spectrum Disorder in Denmark (2021)	Kairi Kõlves, PhD; Cecilie Fitzgerald, BM; Merete Nordentoft, DMSc; Stephen James Wood, PhD; Annette Erlangsen, PhD	https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjW5-CQotT2AhWLRPEDHdXMAQgQFnoECB4QAQ&url=https%3A%2F%2Fresearch-repository.griffith.edu.au%2Frest%2Fbitstreams%2Fd3c5a2d7-9266-49f6-a2b5-9022d132172e%2Fretrieve&usg=AOvVaw3RjGQFOjeip_kxgd4xeumW	Omfattande studie med 6.5 miljoner individer som undersöker statistiska samband mellan självmord och självmordsförsök för individer med ASD, korrelerat med en rad faktorer; andra diagnoser, kön, ålder, utbildning, socioekonomisk status mm.

Vidare läsning – SJUKVÅRD OCH PSYKISKT MÅENDE

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
Premature mortality in autism spectrum disorder The British Journal of Psychiatry Cambridge Core	Tatja Hirvikoski, Ellenor Mittendorfer-Rutz, Marcus Boman, Henrik Larsson, Paul Lichtenstein and Sven Bölte	https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/premature-mortality-in-autism-spectrum-disorder/4C9260DB64DFC29AF945D32D1C15E8F2	
		https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/4C9260DB64DFC29AF945D32D1C15E8F2/S0007125000279385a.pdf/div-class-title-premature-mortality-in-autism-spectrum-disorder-div.pdf	

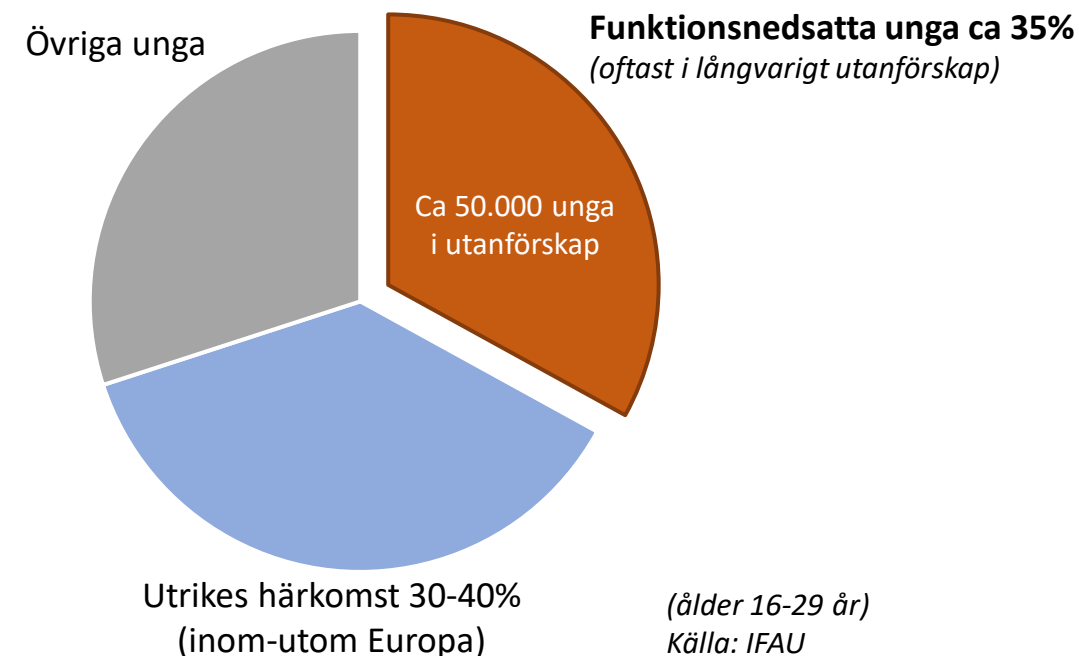
AVSNITT UTANFÖRSKAP

Sammanfattning

Funktionsnedsatta unga vuxna utgör den nästa största undergruppen inom gruppen unga i utanförskap. Andelen har dessutom ökat kraftigt över de senaste 15 åren, och funktionsnedsättning utgör numera den enskilt största riskfaktorn för att långvarigt hamna utanför både arbetsmarknad och studier.

Funktionsnedsatta elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar löper en kombinerad risk för långvarigt utanförskap, från de tre starka riskfaktorerna 'funktionsnedsättning', 'psykisk ohälsa i unga år' och 'avsaknad av gymnasieexamen'.

Hur många unga är i utanförskap i Sverige?

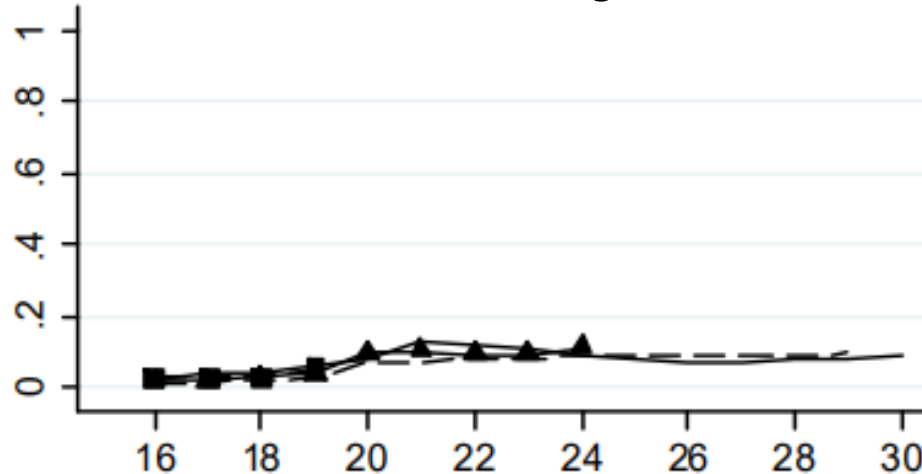
"Att vara i utanförskap innebär att man varken arbetar eller studerar, och med långvarigt utanförskap så har man varit i detta tillstånd mer än tio år i sträck."

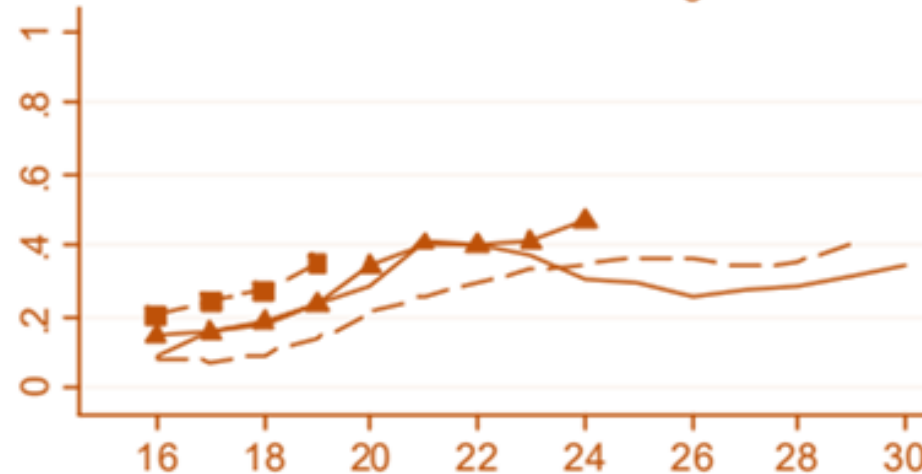
Andelen funktionsnedsatta personer som hamnar i utanförskap har ökat kraftigt för varje årskull, och uppgår idag till mer än varannan person

Hur många med funktionsnedsättning hamnar i utanförskap?

Hela befolkningen

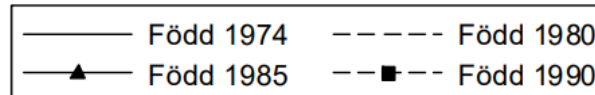

Nedsatt arbetsförmåga

Figur. Andel av unga med funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar uppdelat på ålder

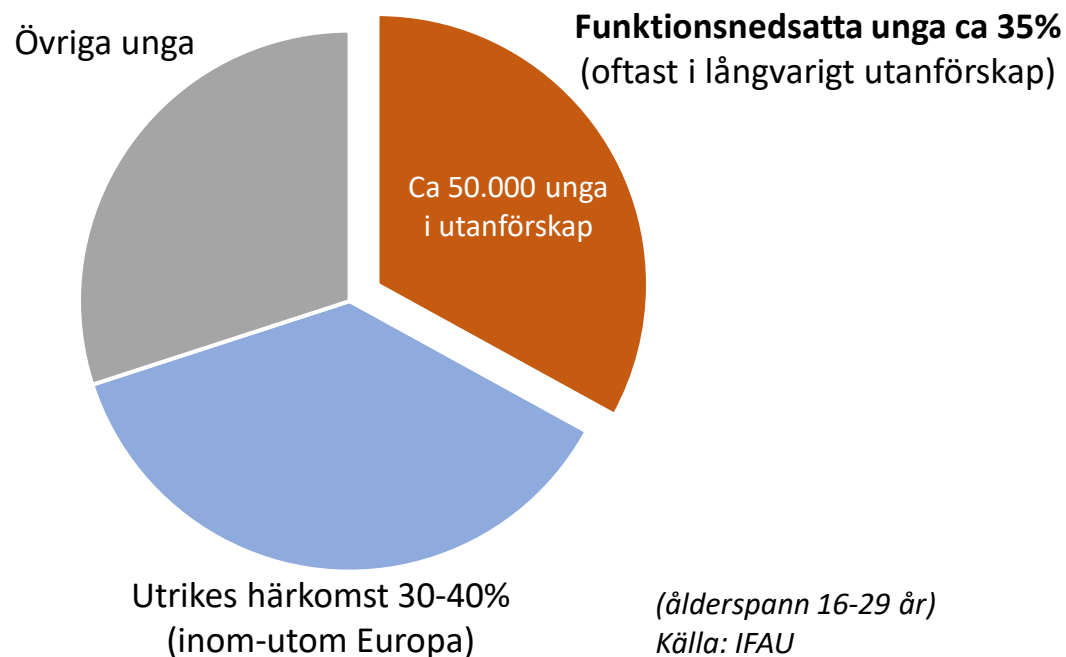
Källa: IFAU

Utanförskap – utan arbete och studier

Av de ca 150.000 personer som är i utanförskap i Sverige utgör funktionsnedsatta personer den näst största gruppen – men är helt osynlig i debatten om politiska åtgärder!

Hur många unga är i utanförskap i Sverige?

Vilka riskfaktorer finns för att hamna i utanförskap?

- Funktionsnedsättning
- Avsaknad av gymnasieexamen
- Psykisk ohälsa i unga år

Barn med autism, adhd och andra npf-diagnoser löper mycket stor risk att träffa ALLA TRE ovanstående riskfaktorer.

Funktionsnedsatta löper en hög risk att hamna i långvarigt utanförskap (dvs att varken studera eller arbeta under en tioårsperiod).

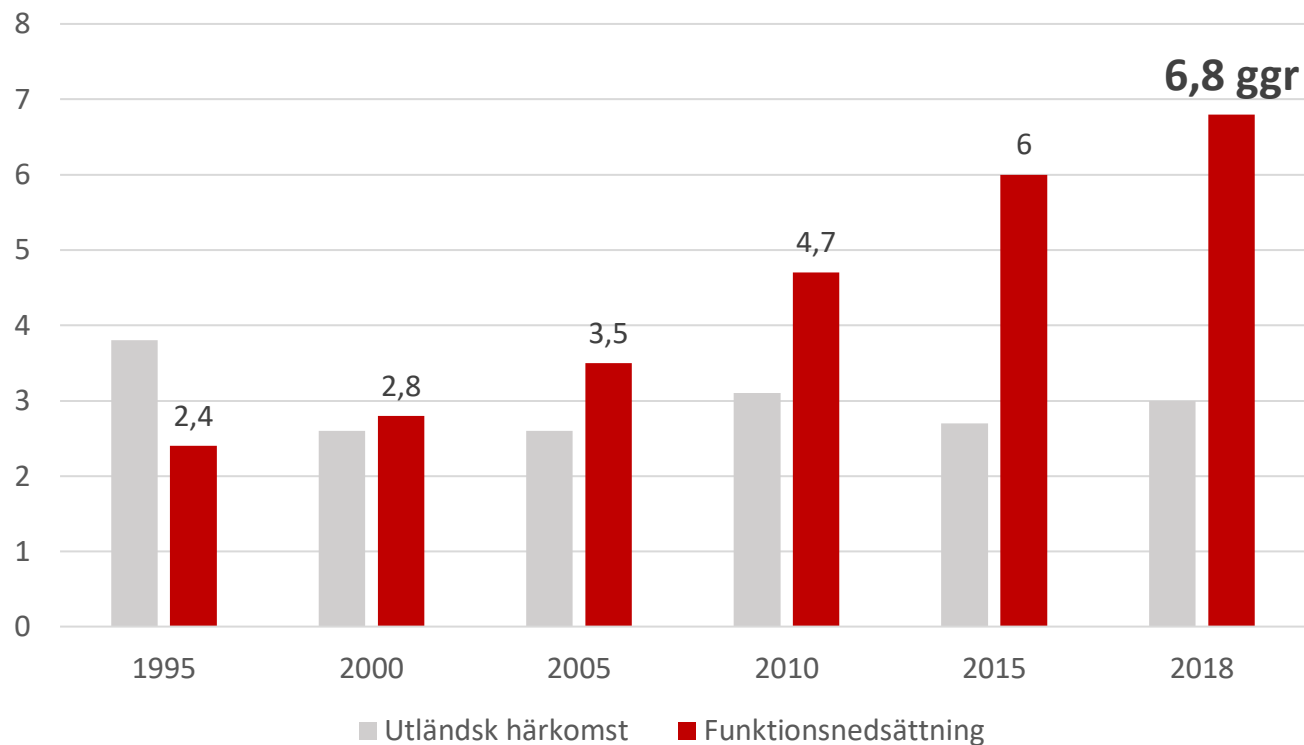
Källa: MUCF

<https://www.mucf.se/publikationer/ett-langvarigt-utanforskap>

Den största risken att hamna i utanförskap kommer från om en person har funktionsnedsättning, och utvecklingen har förvärrats kraftigt under de senaste 20 åren.

Vad är 'oddsen' att hamna i utanförskap för olika grupper?

Risikfaktor (oddskvot) för att hamna i utanförskap baserat på om man har utländsk härkomst respektive funktionsnedsättning.

Källa: IFAU

Vidare läsning - UTANFÖRSKAP

Rapport	Författare/källa	Länk	Kommentar
"Unga som varken arbetar eller studerar"	IFAU-rapport 2021:12	https://www.ifau.se/Forskning/Publikationer/Rapporter/2021/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar/	
UNGA SOM VARKEN ARBETAR ELLER STUDERAR – en kartläggning och kunskapsöversikt	FORTE (2020)	https://forte.se/publikation/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar-en-kartlaggning-och-kunskapsoversikt/	
Lämna ingen utanför – Agenda 2030	SCB-rapport	https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf	

AVSNITT RÄTTSVÄSENDE OCH KRIMINALITET

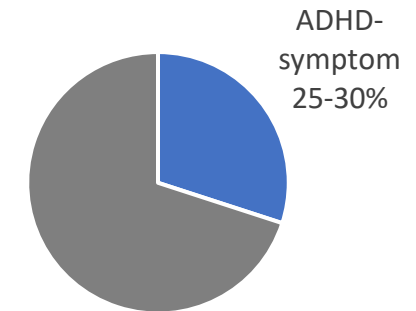
Sammanfattning

- En stor andel unga med ADHD diagnosticeras också med trotssyndrom, som innebär både kravkänslighet och en fientlig inställning till vuxenvärlden. Det finns påtaglig risk att detta trotssyndrom förstärks genom negativ och felaktigt bemötande, och därmed övergår i beteendestörningar. Risken för alkohol- och drog-missbruk är dessutom kraftigt förhöjd för personer med npf med cirka 4 gånger.
- Av dessa skäl finns en förhöjd risk för unga med npf att hamna 'på glid' och påbörja oppositionellt beteende, skolk, alkohol- och drogmissbruk och impulsiva våldsbrott.
- 25-30% av kriminalvårdens interner uppfyller symptom för adhd. Det innebär att förekomsten av ADHD är ca tio gånger högre inom kriminalvården än inom samhället i övrigt. De har dessutom oftare psykisk sjuklighet som beroende, affektiva syndrom, ångestsyndrom och personlighetssyndrom, framför allt antisocial form, jämfört med andra intagna.
- En stor andel av internerna saknar gymnasieexamen, och har därför små möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden när de slutfört sitt fängelsestraff. Kriminalvården prioriterar att interner skaffar sig gymnasie-utbildning under fängelsevistelsen.

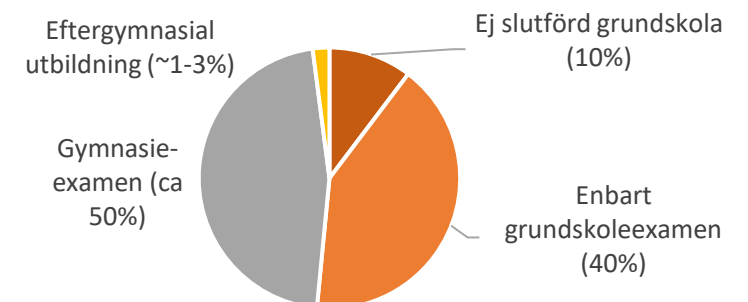
"Trots att vi dagligen hör starka röster om hårdare tag, så finns det så många som förstår att vi inte kan få människor att bli lagliga samhällsmedborgare om vi inte bemöter dem med humanitet och omtanke. Jag menar att vi gör det genom att vägleda personerna ut ur kriminalitet" Martin Lardén, chef för kriminalvårdens behandlingsenhet

Rättsväsende

Fängelseinterner

Fängelseinterners utbildningsnivå

<https://www.svd.se/a/MRKKmE/interne-ekas-studier-ar-ett-jakla-bakslag>

Vidare läsning - RÄTTSVÄSENDE OCH KRIMINALITET

Rapport	Författare/källa	Länk
Den mörka sidan – ADHD vanligt vid substansbruk och kriminalitet	Lotta Skog Borglund, Läkartidningen	https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/temaartikel/2022/02/den-morka-sidan-adhd-vanligt-vid-substansbruk-och-kriminalitet/
Attention-deficit/hyperactivity disorder and risk for drug use disorder: a population-based follow-up and co-relative study - ProQuest		https://www.proquest.com/openview/715c2b593e45a62492d92ac5bac4a3d9/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=35753
Personer med funktionsnedsättning löper större risk än andra att utsättas för våld och övergrepp	Brottsoffersjouren	https://www.brottsofferjouren.se/brottsofferstod/sarskilt-sarbara/personer-med-funktionsnedsattning/
Co-morbid psychiatric disorders among incarcerated adhd populations - a meta-analysis		https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/271222ECE0872ECA19BCFB66DA176050/S0033291715000598a.pdf/div-class-title-co-morbid-psychiatric-disorders-among-incarcerated-adhd-populations-a-meta-analysis-div.pdf
Trotssyndrom	Gillbergscentrum	Trotssyndrom Gillbergscentrum, Göteborgs universitet (gu.se)
Adults with ADHD commit fewer crimes when on medication	Karolinska Institutet Nyheter	https://news.ki.se/adults-with-adhd-commit-fewer-crimes-when-on-medication
Barn som utmanar	Tegnell, Socialstyrelsen	https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2010-3-6.pdf

